

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

БАКАЛАВР

Кафедра політичних наук

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету урбаністики та
просторового планування

 / А.М. Мамедов/
25 червня 2019 року

НАВЧАЛЬНА РОБОЧА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

"Історія держави і права України"

(назва навчальної дисципліни)

шифр	назва спеціальності
052	Політологія
	назва спеціалізації
	Політичний менеджмент

Розробник(и):

Панібудьласка А.В., к.і.н., доцент

(прізвище та ініціал, науковий ступінь, звання)

(підпис)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політичних наук
протокол № 12 від 16 червня 2019 року

Завідувач кафедри

(підпис)

(Перегуда С.В.)
(прізвище та ініціал)

Схвалено науково-методичною комісією спеціалізації
(НМКС): "Політологія"

Протокол №2 від 16 червня 2019 року.

Голова НМКС

(підпис)

(Згурська В.Л.)
(прізвище та ініціал)

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

БАКАЛАВР

Кафедра політичних наук

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету урбаністики та
просторового планування

_____/ А.М. Мамедов/
25 червня 2019 року

НАВЧАЛЬНА РОБОЧА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

"Історія держави і права України"

(назва навчальної дисципліни)

шифр	назва спеціальності
052	Політологія
	назва спеціалізації
	Політичний менеджмент

Розробник(и):

Панібудьласка А.В., к.і.н., доцент

(прізвище та ініціали, науковий ступінь, звання)

(підпис)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політичних наук
протокол № 12 від 16 червня 2019 року

Завідувач кафедри

(підпис)

(Перегуда Є.В.).

(прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією спеціалізації
(НМКС): "Політологія"

Протокол №2 від 16 червня 2019 року.

Голова НМКС

(підпис)

(Згурська В.Л.).

(прізвище та ініціали)

ВИТЯГ З НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ 2019-2020 рр.

шифр	Бакалавр	Форма навчання:						денна				Форма контролю	Семестр	Відмітка про погодження
	Назва спеціальності (спеціалізації)	Кредитів на сем.	Обсяг годин^					Кількість індивідуальних робіт						
			Всього	аудиторних										
				Разом	у тому числі									
					Л	Лр	Пз	КП	КР	РГ	р			
052	Політологія	4,5	135	66	30		36		1			E	1	

шифр	Бакалавр	Форма навчання: заочна										Форма контролю	Семестр	Відмітка про погодження
	Назва спеціальності (спеціалізації)	Кредитів на сем.	Обсяг годин^					Кількість індивідуальних робіт						
			Всього	аудиторних										
				Разом	у тому числі									
					Л	Лр	Пз	КП	КР	РГ	р			
052	Політологія	4,5	135	24	8		16		1			E	1	

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою дисципліни історії держави та права України є формування історичної свідомості, науково-юридичного світогляду та державницького мислення, необхідних для вивчення та застосування політологічних знань, а також виховання державно-правової культури, засад патріотизму, любові до України та її історії.

Компетенції студентів, що формуються в результаті засвоєння дисципліни

Код	Зміст	Результати навчання
Спеціальні (фахові) компетентності. Загально-професійні		
ЗК1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу й синтезу. Здатність до аналізу, синтезу й узагальнення інформації ,властивість сприймати ситуацію глобально, знаходити альтернативи ,робити смислові узагальнення та висновки, виявляти в інформаційних даних та концептах вразливі місця та хиби ,суперечності та неповноту аргументації ,прагнення до оптимальних рішень та умовиводів.	ПРН1-з. Розуміти предметну область і базову специфіку професійної діяльності. Знання класичних і сучасних теорій політики, основних принципів, методів і підходів до аналізу політичних явищ ,процесів та інститутів.
ЗК9	Здатність спілкуватись з представниками інших професійних груп різного рівня з експертами з інших галузей знань. Здатність до ефективного комунікування та співпраці з колегами, толерантність до іншої та інакшої позиції	ПРН5-з. . Розуміти базові особливості реалізації влади у різних політичних системах, їх соціально-економічний, історичний та соціокультурний контекст функціонування та взаємодії. Здатність критично аналізувати ,оцінювати та застосовувати знання в контексті професійної діяльності.
ФК1	Ерудиція у сфері політології. Розуміння загальної природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи основні віхи розвитку уявлень про політику та її сучасні інтерпретації. Сприяння підвищенню авторитету політичної науки у суспільстві.	ПРН3-у. Застосовувати ключові політологічні поняття, теорії та методи до аналізу владно-політичних відносин політичних акторів, інститутів та ідей відповідно до певного історичного або сучасного контексту. ПРН2-с. Здатність ефективно застосовувати загально-гуманітарні та політологічні знання в різних сферах життя..

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Держава та право найдавніших часів та періоду раннього Середньовіччя

Тема 1. Вступ до дисципліни.

Історія держави і права України як наука. Предмет «Історія держави і права України», її місце в системі державно-правових дисциплін. Значення курсу для формування у практичних політологів історико-правового та державницького світогляду. Методи історико-правових досліджень. Періодизація історії держави і права України. Розвиток наукових досліджень у галузі історії держави і права України. Основна навчальна література з курсу.

Тема 2. Стародавні держави та право на території сучасної України.

Виникнення перших рабовласницьких держав на території Північного Причорномор'я і Приазов'я. Суспільно-політичний лад киммерійців. Скіфська державність. Велика і Мала Скіфія. Держава і право сарматів. Античні міста-держави (поліси). Землі сучасної України під владою Понтійської держави та Римської імперії. Готська держава Германаріха та імперія гунів. Джерела і основні риси рабовласницького права.

Тема 3. Формування державності у східних слов'ян. Виникнення Давньоруської держави.

Майнова диференціація та соціальні відносини у ранньослов'янських племен. Військово-демократичні племінні союзи. Племінні об'єднання східного слов'янства – вихідний пункт розвитку давньоруської державності. Теорії походження давньоруської держави (норманська, пантюркістська та інші). Перші протодержави у східних слов'ян. Союзи племен як головна форма суспільної організації східних слов'ян. Характер об'єднань. Територіально-політичні утворення східного слов'янства зі сталою територією і зародками державності. Виникнення ранньодержавних об'єднань у дніпровських та прильменських слов'ян. Об'єднання північного і південного ранньодержавних утворень у Східній Європі. Виникнення та посилення Київського державотворчого осередку. Початок централізації земель та формування політичної, фінансової і судової систем.

Тема 4. Держава і право Київської Русі.

Виникнення, становлення та розвиток Київської Русі – централізованої держави з відносно єдиною монархічною формою правління. Соціальна структура Київської Русі. Характеристика державного ладу Київської Русі як ранньофеодальної монархії. Право Київської Русі. «Руська правда» як пам'ятка права. Зміст, характер та напрями державних реформ князів Володимира Великого, Ярослава Мудрого, Володимира Мономаха. Центральні органи влади та управління. Місцева адміністрація. Судова система на Русі.

Історичні передумови та юридичний механізм роздробленості Київської Русі на окремі феодальні князівства. Особливості державно-правових інститутів Південно-Західної Русі в доординський та післяординський періоди. Мирні договори Русі з Візантією як першоджерела українського і слов'янського права. Церковні устави Володимира Великого та Ярослав Мудрого. Устав Володимира Великого про десятини. Правда Ярослава або Найдавніша Правда. Нормотворча діяльність Ізяслава, Всеволода і Святослава. Розширена Правда.

Тема 5. Державний лад і право Галицько-Волинського князівства.

Адміністративно-територіальний устрій Галицько-Волинського князівства та його зміни протягом історичного часу. Місце і значення боярської ради як державно-політичного органу. Питання політичної цілісності князівства. Обмеження прерогатив

боярської олігархічної верхівки. Норми Руської Правди у регулюванні питань права власності на майно та земельні володіння, укладення угод і договорів. Норми церковних статутів князів Володимира та Ярослава. Грамота князя Івана Ростиславича (про економічні зв'язки Галицького князівства з іноземними купцями). “Рукописання” (заповіт князя Володимира Васильковича, 1287 р.) про права успадкування феодального володіння. Організація управління селами і містами Південно-Західної Русі. Грамота Володимиро-Волинського князя Мстислава Даниловича про розміри і форми феодальних повинностей з міського населення на користь державної влади. Вплив західноєвропейського феодального права на розвиток галицьких установ та інститутів. Діяльність органів міського самоврядування.

Змістовий модуль 2.

Держава та право України періоду пізнього Середньовіччя.

Тема 6. Литовсько-Руська держава та її право.

Історія становлення і розвитку Литовсько-Руської державності. Механізм утворення держави. Завоювання литовськими князями руських територій. Станова організація суспільства. Юридичне закріплення відносин. Приєднання руських земель на договірній основі. Державний устрій, правова система, культура та побут. Поширення норм Руської Правди на території всієї Литовсько-Руської держави. Юридичне визначення автономії, особистих та майнових прав. Судебник Великого князя Казимира 1488 р. Литовські Статути – кодекси феодального права Великого князівства Литовського. “Старий” Статут 1529 р. про шляхетські права і привілеї. “Волинський” Статут 1566 р. про шляхетські права і кримінальні злочини. “Новий” Статут 1588 р. як класичний кодекс феодального права. Роль Литовських Статутів у правовій системі України.

Тема 7. Державно-правове становище України у складі Речі Посполитої.

Злука Литви і Польщі та його наслідки для українських земель. Віленсько-Радомська унія 1401 року. Городельська унія 1413 року: зміст, призначення. Значення Люблінської 1569 року унії для подальшої долі українського народу. Остаточна ліквідація литовської влади на українських землях. Знищення українських державних традицій після підписання Люблінської унії. Територіальний устрій українських земель у складі Речі Посполитої. Характеристика державного устрою Речі Посполитої на момент приєднання до неї українських земель. Політичне та соціальне становище населення приєднаних українських земель. Судівництво і адміністрація. “Єдлинський привілей” короля Ягайла 1430 р. Внутрішня та закордонна діяльність Речі Посполитої. Форми залежності та повинності населення. Церковна ієрархія на українських землях. Проблеми співіснування православ'я та католицизму.

Змістовий модуль 3.

Державність України у козацькі часи та в Новий час.

Тема 8. Козацька республіка та її право.

Формування запорізького козацтва. Органи військового управління Коша Запорізького: військова рада, курінна рада, сходки паланок та ін. Правове становище козаків-лицарів і посполитих. Право Запорізької Січі: джерела та найважливіші правові інститути окремих галузей права. Особливості судочинства. Ординація війська Запорізького 1638 р. Реєстрове козацтво до 1648 р. Державна програма Б. Хмельницького у період народної війни 1648-1654 рр. Зміна правового статусу України відповідно до Зборівського (1649 р.) та Білоцерківського (1651 р.) мирних договорів. Юридичні наслідки переговорів під Жванцем (1653 р.). Знищення польської адміністративно-політичної

системи управління. Новий полково-сотенний адміністративно-територіальний устрій. Юридична природа та зміст рішень Земського собору 1651 р. та 1653 р., Переяславської ради 1654 р. Правовий статус України у складі Росії. «Березневі статті» як пам'ятка права.

Тема 9. Суспільно-політичний устрій та право Гетьманської України.

Політико-правові наслідки періоду "руїни". Гадяцький договір І. Виговського. Андрусівське перемир'я та «Вічний мир». Поділ України на Правобережну та Лівобережну. Ліквідація польського магнатського землеволодіння. Зміцнення українського старшинського, шляхетського та церковного землеволодіння. Політико-правовий устрій України за гетьманськими статтями XVII-XVIII ст. Військово-адміністративний поділ. Вищі органи влади: загальна військова рада, рада генеральної старшини, гетьман і генеральний уряд. Полкові і сотенні уряди. Підстави правової автономії України і основні джерела права Гетьманщини. Органи самодержавного управління Гетьманщиною. Судові реформи. «Права, за якими судиться малоросійський народ» 1743 р. Політико-правовий механізм скасування у XVIII ст. автономного устрою Гетьманщини. Юридична платформа руху за незалежну Україну. Конституція Пилипа Орлика 1710 р.

Тема 10. Державність та право України в умовах двох імперій.

Три поділи Речі Посполитої і доля українських земель. Державний лад Росії та Австрійської імперії. Поширення на Україну загальноімперського законодавства. Революція 1848 р. і зміни державного правового статусу Галичини, Буковини і Закарпаття. Передумови і характер буржуазних реформ 60-70-х років у Російській імперії. Політико-правове становище Правобережної, Лівобережної та Південної України у складі самодержавної Російської імперії. Зміни у державному ладі. Основний зміст царського маніфесту від 17 жовтня 1905 р. Державна дума як орган влади з законодавчими функціями. Діяльність та політична платформа Української думської громади. Сутність та зміст столипінської реакції. Державно-правові інститути на західноукраїнських землях на початку XX століття. Поширення загального виборчого права і демократичних свобод на територію Західної України.

Змістовий модуль 4.

Новітня історія держави та права України.

Тема 11. Національна державність та право України у 1917-1921 роки.

Повалення російського самодержавства. Проголошення республіки. Утворення Центральної ради та еволюція її юридичного статусу. Перший і другий універсали Центральної Ради. Ліквідація влади Тимчасового уряду та встановлення радянської влади у Петрограді. Третій універсал Центральної Ради і проголошення Української Народної Республіки у складі федерації з Росією. Протистояння Центральної Ради і Рад робітничих, солдатських і селянських депутатів. Брестський мирний договір. IV універсал Центральної Ради. Проголошення самостійності і незалежності УНР. Конституція УНР від 29 квітня 1918 р. Переворот П. Скоропадського 29 квітня 1918 р. та його юридичне закріплення. Загальна характеристика режиму П. Скоропадського. Організація влади гетьманату. Законодавство Української Держави. Створення Директорії як тимчасового революційно-державного органу, її склад і політико-правова платформа. Декларація Директорії від 26 грудня 1918р. Акт злуки УНР та ЗУНР, його правове оформлення та юридичні наслідки. Зміни у складі Директорії та встановлення режиму особливої влади С. Петлюри. Варшавська угода С. Петлюри з Ю. Пілсудським. Ризький мирний договір від 18 березня 1921 р., та його політико-правові наслідки для України. Особливості розвитку державності на західноукраїнських землях. Проголошення Західноукраїнської Народної Республіки.

Центральні органи державної влади. Польсько-українська війна і проголошення диктатури Є. Петрушевича. Причини падіння Західноукраїнської Народної Республіки.

Тема 12. Державність та право в Україні у 1917-1991 рр.

Перший Всеукраїнський з'їзд Рад, зміст та юридична сила його рішень. Проголошення 12 (25) грудня 1917 р. України Республікою Рад. Центральні органи влади. Встановлення федеративних зв'язків з Радянською Росією. Еволюція вищих органів влади Радянської України в 1918-1919 рр. Союзний робітничо-селянський договір між РСФРР та УСРР (грудень 1920 р.). Правова характеристика взаємовідносин радянських республік в 1917 - 1922 рр. Перші декрети Радянської влади. Початок кодифікації законодавства. Перехід від війни до миру і запровадження нової економічної політики. Демократизація і демілітаризація державного життя. Передумови утворення СРСР. I Всесоюзний з'їзд Рад. Декларація і договір про утворення СРСР (грудень 1922 р.). Український проект Союзного договору (травень 1923 р.). Державно-правовий статус України за Конституцією СРСР 1924 р. Розвиток та кодифікація законодавства Радянської України. Деформація політичної та державної системи. Режим одноособової влади Й. В. Сталіна. Конституційні зміни радянського устрою. Нова Конституція республіки 1929 р. Прийняття Конституції СРСР 1936 р. Ліквідація правових основ багатокладної економіки. Масові репресії на Україні.

Державність і право на західноукраїнських землях у 1918-1939 рр. Карпатська Україна. Юридичні аспекти входження Західної України, Північної Буковини та Бесарабії до складу України.

Юридичне оформлення вступу СРСР і УСРР у другу світову війну. Перебудова державного апарату УСРР на воєнний лад. Правовий режим воєнного стану і стану облоги.

Відновлення органів радянської влади на визволеній території України. Розширення прав республіки у галузі міжнародних відносин і оборони. Звільнення Закарпаття від німецько-угорських загарбників та юридичне оформлення його входження до складу України. Українська РСР — член-засновник ООН. Правові засади діяльності радянського партійно-державного керівництва у повоєнний період. Вищі органи державної влади. Спроби удосконалити форми управління промисловістю, трудівництвом, сільським господарством, розвитком науки і культури. Зміна партійного керівництва СРСР і прихід до влади Л.І.Брежнєва. XXII з'їзд КПРС і програма побудови комунізму. Конституція СРСР 1977 р. Основні принципи політичного і правового устрою «розвинутого соціалізму». Правовий статус УСРР як союзної республіки. Розробка та прийняття Конституції УСРР 1978 р., її зміст і значення. Зводи законів СРСР і УСРР.

Тема 13. Держава і право України на сучасному етапі.

Реформування суспільно-політичного ладу на зламі 1980-1990-тих років. Декларація про державний суверенітет України 16 липня 1990 р. Проголошення незалежності України. Міжнародне визнання України. Формування економічної та політичної системи України. Нова структура органів державної влади. Президентська влада. Інститут парламентаризму. Інститут виконавчої влади. Становлення місцевого самоврядування. Ринкові реформи в Україні. Формування нової соціальної структури. Еволюція виборчої системи. Помаранчева революція та Революція Гідності. Асоціація з Європейським Союзом. Основні напрями реформування галузей права.

Методи контролю та оцінювання знань студентів

Розподіл балів для дисципліни з формою контролю екзамен

Поточне оцінювання	Індиві-	Іспит	Сума
--------------------	---------	-------	------

Змістовні модулі				дуальне завдання		балів
1	2	3	4			
10	15	15	15	15	30	100

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Іванов В. М. Історія держави і права України : Підручник. К. : МАУП, 2007. 552 с.

URL:

http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/54242/mod_resource/content/1/%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%20%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%B8%20%D1%96%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0%20%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8%20%D0%9F%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%86%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0.pdf (дата звернення: 26.08.2018).

Ухач В.З.У 73 Історія держави і права України: Навчальний посібник (конспекти лекцій). -Тернопіль: Вектор, 2011. -378с. URL:

http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/54223/mod_resource/content/1/%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%20%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%B8%20%D1%96%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0%20%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8%20%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D1%82%20%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D0%B9%20%D0%92.%D0%A3%D1%85%D0%B0%D1%87%D0%B0.pdf (дата звернення: 26.08.2018).

Джерела

Конституції і конституційні акти України. Історія і сучасність. (До 15-річчя Конституції України і до 20-ї річниці незалежності України). Упоряд.: І. О. Кресіна, О. В. Батанов ; від. ред. Ю. С. Шемшученко. 3-є вид. К. : Юридична думка, 2011. 328 с.

Хрестоматія з історії держави і права України : навч. посіб. Упоряд.: А. С. Чайковський (кер.), О. Л. Копиленко, В. М. Кривоніс та ін. К. : Юрінком Інтер, 2003. 656 с.

Додаткова література

Безклубий І. А., Гриценко І. С., Шевченко О. О. та ін. Історія українського права : навч. посіб. [Електронний ресурс] ; за ред. І. А. Безклубого. К. : Грамота, 2010. 336 с. URL: <https://lawbook.online/prava-derjavi-istoriya/istoriya-ukrajinskogo-prava-posibn-bezklubiy.html>.

Захарченко П. П. Історія держави та права України : підруч. [Електронний ресурс]. К. : Атіка, 2005. 368 с. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0000819 (дата звернення: 26.08.2018)..

Захарченко П. П., Кузьминець О. В. Історія держави та права України: Навч. посіб. для дист. навч. [Електронний ресурс]. К.: Університет „Україна”, 2005. 208 с. URL: http://adhdportal.com/book_1941.html.

Кульчицький В. С., Тищик Б. Й. Історія держави і права України : підруч. для студ. вищ. навч. закл. [Електронний ресурс]. К. : Ін Юре, 2008. 624 с. URL: <https://coollib.com/b/321650/read>.

Терлюк І. Я. Історія держави і права України : навч. посіб. [Електронний ресурс]. К. : Атіка, 2011. 944 с. URL: <https://westudents.com.ua/knigi/418-storya-derjavi-prava-ukrani-terlyuk-ya.html>.

Інформаційні ресурси

Національна бібліотека ім. В. І. Вернадського. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ubuv.gov>.

Національна парламентська бібліотека. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http //www.uplu.kiev.ua/](http://www.uplu.kiev.ua/).

Державна науково-технічна бібліотека України (Київ). - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gutb/ u-t/ org/>

Одеська державна наукова бібліотека ім. М. Горького. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ognb.odessa.ua>.

Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// korolenko/ kharkov](http://korolenko/kharkov).

Vuzlib. Економіко-правова білітека. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vuzlib.net>.

Бібліотека Київського національного університету будівництва і архітектури. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://library.knuba.edu.ua/>

Освітній сайт Київського національного університету будівництва і архітектури. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: org2.knuba.edu.ua/